

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого
Національна академія правових наук України

**ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ
АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ
ЕКОЛОГІЧНОГО, ЗЕМЕЛЬНОГО,
АГРАРНОГО ПРАВА В УМОВАХ
СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ**

Матеріали «круглого столу»

(Харків, 2 грудня 2016 року)

За загальною редакцією професора *А. П. Гетьмана*

Харків
«Право»
2016

УДК 349.6(477)
ББК 67.307(4УКР)
Т33

*За зміст та якість матеріалів
відповідальність несуть автори публікацій*

Теоретичні та практичні аспекти реалізації екологічного, земельного, аграрного права в умовах сталого розвитку України : матеріали «круглого столу» (Харків, 2 груд. 2016 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана. – Х. : Право, 2016. – 328 с.

ISBN 978-966-937-103-4

Збірник містить тези наукових доповідей учасників «круглого столу», що відбувся у м. Харкові 2 грудня 2016 р.

Розраховане на науковців, фахівців у галузі права, студентів юридичних вищих навчальних закладів та всіх, хто цікавиться питаннями екологічного, земельного та аграрного права України.

УДК 349.6(477)
ББК 67.307(4УКР)

ISBN 978-966-937-103-4

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2016
© Оформлення. Видавництво «Право», 2016

<i>Спіцина Л. В.</i>	
ВИДІЛЕННЯ ДІЛЯНКИ ЄДИНИМ МАСИВОМ ІЗ ЗЕМЕЛЬ КОЛЕКТИВНОЇ ВЛАСНОСТІ.....	307
<i>Старосуд І. М.</i>	
ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ТА ВИХОВАННЯ В ПРОЦЕС ПРАВОВОЇ ОСВІТИ НАСЕЛЕННЯ	310
<i>Статівка О. О.</i>	
ПРАВОВІ ПИТАННЯ СТВОРЕННЯ ЧОРНОБИЛЬСЬКОГО РАДІАЦІЙНО-ЕКОЛОГІЧНОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА	312
<i>Стрельник В. В.</i>	
ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЕКОЛОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ ТА НАГЛЯДУ ЗА ОХОРОНОЮ НАДР	319
<i>Туліна Е. Є.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ПРАВ ТА ОБОВ'ЯЗКІВ КОРИСТУВАЧІВ РОСЛИННОГО СВІТУ.....	321
<i>Циліорик Р. А.</i>	
ОРГАНІЧНЕ ЗЕМЛЕРОБСТВО ЯК ОЗНАКА СТАЛОСТІ ПРАВА ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ В УКРАЇНІ	324

В останні роки надра широко використовуються для будівництва та експлуатації підземних споруд, що не пов'язано з видобуванням корисних копалин, в тому числі для підземного зберігання нафти, газу, відходів виробництва, захоронення небезпечних речовин, скиду стічних вод.

Відповідно правова охорона надр будівництва та експлуатації підземних споруд відрізняється від режиму правової охорони пов'язаної з видобуванням корисних копалин.

Вирубування лісів та порушення рослинності відбувається в місцях відкритих розробок, при прокладенні доріг та будівництві споруд для обслуговування гірничодобувних підприємств.

З інтенсивним відкачуванням підземних вод, нафти, газу пов'язані значні осідання земної поверхні, що нерідко супроводжується деформацією споруд, заболочуванням місцевості, затопленням прибережних територій.

У свою чергу безконтрольне видобування підземних вод тягне за собою просідання земної поверхні, що зумовлює потребу враховувати негативний вплив цього процесу на надра, їх екологічну систему при подальшому вдосконаленні законодавства щодо екологічного контролю та нагляду за охороною надр.

Враховуючи все викладене, робимо висновок, що підвищення ефективності здійснення екологічного контролю та нагляду в сфері охорони надр можливе шляхом досягнення системності та комплексності.

Тулiна Ельбiс Євгенiвна
асистент кафедри екологічного права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВ ТА ОБОВ'ЯЗКІВ КОРИСТУВАЧІВ РОСЛИННОГО СВІТУ

В сучасних умовах формування та реалізації концепції сталого розвитку серед пріоритетів національних інтересів України особливо виділяється правове забезпечення прав людини і громадянина, їх обсяг, види і зміст, що становлять одну з актуальних, пріоритетних і найважливіших проблем.

У законодавстві України правомочності природокористувачів з використання природних об'єктів втілюються в конкретних правах та обов'язках, це стосується також і правомочностей щодо використання рослинного світу.

У теорії екологічного права права й обов'язки природокористувачів поділяються на загальні і спеціальні. Загальні притаманні всім без винятку суб'єктам природокористування, спеціальні визначаються залежно від використовуваного природного об'єкта, його природних якостей, специфіки, виду природокористування, і властиві тільки певним суб'єктам природокористування, іншим же суб'єктам вони не належать.

Загальні права природокористувачів охоплюють право: (а) використовувати природні об'єкти відповідно до їх цільового призначення, на видобування з них корисних властивостей і якостей, на одержання плодів і прибутків; (б) передавати ресурси у вторинне користування на встановлених законом умовах; (в) отримувати компенсацію за поліпшення якості природних ресурсів у разі їх вилучення; (г) вимагати усунення перешкод у користуванні природними об'єктами та ін. Загальні обов'язки природокористувачів полягають: (а) у забезпеченні і здійсненні цільового раціонального й ефективного використання природних ресурсів; (б) вжитті заходів з охорони природних об'єктів; (в) у дотриманні екологічних прав і законних інтересів інших природокористувачів; (г) у виконанні передбачених законом екологічних вимог (застосовуванні новітніх технологій); (д) здійсненні заходів щодо запобігання псуванню, забрудненню, виснаженню природних об'єктів, негативному впливу їх діяльності на стан довкілля та ін.

Спеціальні права й обов'язки загалом передбачаються кодексами й законами України про природні ресурси. Приміром, у Законі України «Про тваринний світ» статтями 33 і 34 передбачені права й обов'язки користувачів об'єктів тваринного світу. Аналогічно із цим статті 19–21 Лісового кодексу України містять права й обов'язки лісокористувачів, а у Водному кодексі України правам та обов'язкам водокористувачів присвячено окрему главу 9 під назвою «Водокористувачі. Права та обов'язки». У той же час Закон України «Про рослинний світ» не містить спеціальних положень, присвячених правам та обов'язками суб'єктів у сфері використання рослинного світу.

Спираючись на аналіз положень теорії права й національного законодавства, вважаємо за необхідне доповнити Закон України «Про рослинний світ» статтями, які передбачали б відповідні права й обов'язки користувачів об'єктами рослинного світу, що сприятиме вдосконаленню чинного екологічного законодавства у цій сфері. Пропонуємо викласти в цьому Законі права й обов'язки користувачів об'єктами рослинного світом в нижченаведеній редакції.

«Користувачі об'єктів рослинного світу в установленому законодавством порядку мають право:

– здійснювати загальне і спеціальне користування об'єктами рослинного світу;

– власності на добути (придбані) в законному порядку об'єкти рослинного світу й на доходи від їх реалізації;

– оскаржувати рішення органів виконавчої влади та їх посадових осіб, які порушують права на користування об'єктами рослинного світу;

– здійснювати інші права щодо користування об'єктами рослинного світу в установленому законодавством порядку тощо.

Користувачі об'єктів рослинного світу в установленому законодавством порядку зобов'язані:

– дотримуватися встановлених правил, норм, лімітів і строків використання об'єктів рослинного світу;

– використовувати об'єкти рослинного світу відповідно до мети їх надання;

– використовувати об'єкти рослинного світу у способи, що не допускають порушення цілісності природних рослинних угруповань і забезпечують збереження його об'єктів, використання яких обмежено законодавством;

– здійснювати спеціальне використання об'єктів рослинного світу лише за наявності дозволу;

– своєчасно вносити плату за спеціальне використання об'єктів рослинного світу та інші збори відповідно до законодавства;

– своєчасно виконувати вимоги представників державних органів, що контролюють охорону й використання рослинного світу, їх законні вимоги й розпорядження;

– виконувати інші обов'язки щодо використання, охорони й відтворення рослинного світу згідно із законодавством.»